

Başvuru Numarası	: 2021/768
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 1.6.2022/11
Karar Numarası	: 2022/351
Başvuran	: M. Y. K.
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: -
Muhatap Adres	: -

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1.Başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda kalabalıklaşma olduğu, koğuşlara yerleştirme, berber hizmeti, dış dünyayla iletişim, sosyal ve sportif faaliyetler gibi bazı tutulma koşullarına ilişkin olarak kötü muamele yaşağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2.Başvuru dilekçesi 28.07.2021 tarihinde ve 768 başvuru numarasıyla kayda alınmıştır.

3. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda başvuran:

- 7 kişilik koğuşlarda 35 kişi kaldıklarını, bulunduğu koğuşta 2 WC ve 2 banyo ile küçük bir alanda yaşadıklarını,
- Covid-19 pandemisinin başlamasından önceki dönemde açık, kapalı ve telefon görüşlerinin hafta içi kullandırılmasından ötürü çocukları ile görüşemediğini, çocuklarının hafta içi okulda olmasından dolayı görüşme yapabilmeleri için çocuklarının derslerinden uzak kalmalarının gerektiğini ve bu sebeple çocuklarının mağdur olduğunu,
- İstanbul'da Anadolu Yakasında bir ceza infaz kurumunda belli bir terör örgütü koğuşunun açılması yönünde bir talebinin olduğunu, mesafeden ötürü ailesinin görüşmelere gelmesi hususunda mağdur olduğunu,
- İlgili mevzuata uygun olarak mahpusların koğuşlara yerleştirilmediğini, suç türlerine ve diğer kriterlere göre ayırım yapılmadığını, infazın bireyselleştirilmediğini,
- Kurumda terzi hizmeti, çamaşır yıkama hizmeti sağlanırken berber hizmetinin sağlanmadığını,
- Koğuşun ana giriş kapısında yerden 90 cm yükseklikte bulunan bir boşluktan iletişimin kurulduğunu ve ihtiyaçların da aynı boşluktan verildiğini, bu durumun insan onuru ile bağdaşmadığını,
- Bulunduğu koğuşun kalabalık olması nedeniyle edebi eserleri üzerinde çalışabilmek için uygun bir ortamın bulunmadığını,
- Kurumdaki TV kanal listesine TRT 2 kanalının eklenmesini talep ettiğini,
- Savunma odasında bulunan sistemde UYAP olmasına rağmen yargılandığı dava ile ilgili önemi bulunan Yargıtay 16. Ceza Dairesinin tanımlı olmadığını,
- Spor aktiviteleri bağlamında; haftada bir halı sahaya çıkma haklarının Covid-19 sebebiyle kullandırılmadığını, kapalı spor salonuna ise yalnızca bir kez aşı olmak için gittiğini,
- Kurumda belli bir terör örgütü suçlamasıyla bulunan mahpuslar atölye ve kurs imkanlarından yararlanamamakta iken diğer mahpusların bu imkanlardan faydalanabildiğini,
- Kanun kitaplarının Kurumdaki kitap kotasına dahil edildiğini ve Kanun kitaplarından faydalanmayan birine göre bu durumun eşitsizlik yarattığını ve ayrıca 10 kitaplık kotanın da yeterli olmadığını,
- Kapalı ziyaretçi görüşlerinin ve telefon görüşmelerinin kayıt altına alındığını,

n) Kurumun yataklarının ortopedik olmadığını, kendisinin ücret karşılığında ortopedik yatak talebine karşılık verilmediğini, Kurumda yönetim değişikliği ile beraber yedek neversim takımının yasaklandığını, bu durumun ilgili mevzuata aykırılık teşkil etmekte olduğunu, ayrıca kantinden satın aldığı ikinci neversim takımının ve uyku apnesi nedeniyle kullanmak zorunda olduğu ikinci yastığının elinden alındığını iddia etmektedir.

4. Başvuranın dilekçesi 26.08.2021 tarihli ve ... kurum sayılı yazı ile Silivri 3 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne (CTE) gönderilmiştir. Başvuranın iddialarına, Silivri 3 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından 02.09.2021 tarihli ve ... kurum sayılı yazılı görüş ile yanıt verilmiştir. Söz konusu cevabi yazıda özetle;

a) Mahpus sayısındaki artış sebebiyle koğuşlara ek ranza yerleştirilmek suretiyle koğuş kapasitelerinin zorunlu olarak artırılabilirdiği, başvuranın bulunduğu koğuşun 33 kişilik sigara içilmeyen koğuş olduğu, mahpusların buldukları koğuşun 7 odasının bulunduğu, başvuranın bulunduğu koğuşun giriş katında bulunan 40 metrekarelik alanda masa ve sandalyenin bulunduğu, bu alanda başvuranın edebi eserlerine zaman ayırabileceği,

b) Ortak havalandırma bahçesinin 65 metrekare, alt kat ortak yaşam alanının 72,21 metrekare, üst kat ortak yaşam alanının 28,70 metrekare, merdivenin 7,39 metrekare, her bir tuvaletin 1,09 metrekare, her bir banyonun 0,80 metrekare, ortak kullanılan lavabonun 5,46 metrekare ve mutfağın ise 3,46 metrekare olduğu,

c) CTE'nin 27.08.2021 tarihli ve E-57551099-207.2020.19-4617/82086 sayılı yazısı gereğince açık görüşlerin ikinci bir emre kadar kaldırıldığı, bunun yerine ayda iki kere iki yakını ile kapalı görüş yaptırılmasına, bunun dışındaki ziyaretlerin 01.10.2021 tarihine kadar ertelenmesine, 01.10.2021 tarihinde durumun tekrar değerlendirilmesine karar verildiği, zorunluluk arz eden durumlarda Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı izni ile görüşlerin yaptırıldığı ve telefon görüşlerinin ise haftalık 10 dakika olduğu, pandemi nedeni ile haftalık 20 dakika olacak şekilde yaptırıldığı ve pandemi süreci boyunca okulların online eğitim verdiğinden dolayı telefonla görüşmeme gibi bir imkan olmadığı,

d) CTE'nin 26.02.2021 tarihli ve E-35211520-249.01-747/17533 sayılı yazısında 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde belirtilenler ile 3713 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından barındırılan hükümlü, hükümsüz ve tutukluların nakil taleplerinin alınıp alınmayacağına pandeminin seyrine göre değerlendirileceğinin bildirildiği, yapılan değerlendirme neticesinde; pandemi koşullarından ötürü 1-10 Eylül 2021 arasında bir defaya mahsus olmak üzere nakil taleplerinin alındığı, bu süre zarfında başvuranın nakil talebinin bulunmadığı, Anadolu Yakasındaki ceza infaz kurumlarında belli bir terör örgütü koğuşunun bulunduğuna ilişkin bir bilgilerinin olmadığı,

e) UYAP sistemi içerisindeki materyallerin Kurumları tarafından yüklenmediği, konuya ilişkin 25.12.2018 tarihinde bidb.mevzuat@adalet.gov.tr adresine mail atıldığı fakat kendilerine bir dönüş yapılmadığı,

f) CTE'nin E-69421317-601.99-689/79786 sayılı yazısına istinaden eğitim öğretim psiko-sosyal yardım çalışmaları sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin başlatılmasına ilişkin yazısına istinaden aşamalı olarak spor faaliyetlerinin Eylül ayı ile başlanılmasına karar verildiği, Kurumda bulunan kapalı spor salonunun ise taban yenilenmesinin yapılması amacıyla tadilatla olduğu ve tadilat sürecinin devam etmekte olduğu,

g) Kurumda bulunan TV sistemine ek kanal eklenmesi ve donanımının yükseltilmesi için gerekli çalışmaların yapılmakta olduğu,

h) Kurumda sağ terör örgütüne mensup mahpuslar için Kur'an-ı Kerimi güzel okuma ve Elif BA kurslarının verilmekte olduğu, güvenlik zafiyetinin oluşmasının engellenmesi adına atölye malzemelerinin mahpuslara odalarında kullanmaları için verildiği,

i) Kanun metinlerinin demirbaş sayıldığı, kitap kotasına dahil edilmeksizin mahpuslara teslim edilmekte olduğu,

j) Yatakların belirli aralıklarla değiştirildiği, Kurum dışından yatak alımı yapılmadığı, mevcut neversim takımının yıpranması ve ihtiyacı karşılayamaması durumunda mahpusların talep dilekçelerine istinaden yenisiyle değiştirildiği, başvuranın sağlık dosyasında uyku apnesi hastalığı bulunmadığından dolayı ikinci yastığın ilgili mevzuat gereği mahpusa verilmemesi, mahpusların İdare tarafından verilen neversim takımı ve battaniye haricinde, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet neversim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek İdarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurabileceği,

k) Kurumda koğuşların tıraş ihtiyacı olduğu zaman kendilerine ait tıraş makinalarının blok memuru tarafından muhafaza edildiği yerden alınarak taraflarına verilip ihtiyaçları karşılandıktan sonra tekrar alınarak muhafaza edilmekte olduğu,

1) Mahpusların İdare ile alakalı isteklerini dile getirmek için Kurum nöbetçi müdürlüğüne veyahut Kurum başmemurluğuna dilekçe ile başvurarak sıkıntılarını dile getirmeleri üzerine, görüşmelerin infaz koruma memurları nezaretinde nöbetçi müdürlük odasında yüz yüze bir şekilde yapılmakta olduğu ve başvuranın belirttiği boşluktan görüşmelerin yapılmadığı ifade edilmiştir.

5. Başvuranın iddialarına ilişkin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden 31.12.2021 tarihli ve ... kurum sayılı cevabi yazı Kurumumuza iletilmiştir. Söz konusu cevabi yazıda, Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen yazıya ek olarak;

a) Ceza infaz kurumlarının plânlanıp inşa edilirken ve sonrasında hükümlü ve tutuklu barındırılırken Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarında belirtmiş olduğu minimum ceza infaz kurumu standartlarının göz önünde bulundurulduğu, ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşullarının uluslararası standartlara uygun şekilde belirlendiği, bu belirlemelerin BM Mandela Kuralları'na ve CPT'nin (Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi) belirlediği asgari standartlara uygun olduğu,

b) 26.11.2021 tarihli ve E-57551099-207.01-6642/122695 sayılı "Bilim Kurulu Kararı Gereğince Tedbir Kararlarının Devamı" konulu yazısı gereğince; Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca, yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin 2021 yılı Aralık ayı içerisinde 2 yakını ve çocukları ile 1 defa açık görüş, 2 defa kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanmayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara 3 defa kapalı görüş yaptırılması, bunun dışındaki diğer ziyaretlerin 01.01.2022 tarihine kadar ertelenmesi, zorunluluk arz eden durumlarda Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı izni ile yaptırılmasının tüm ceza infaz kurumlarına bildirildiği ve söz konusu yazı doğrultusunda işlem tesis edildiği,

c) Pandemi sebebiyle alınan tedbirler kapsamında haftalık telefonla görüşme süresinin 20 dakika olacak şekilde tek seferde kullandırılmasının sağlandığı,

d) Kurumda bulunan UYAP sisteminde Yargıtay 16. Ceza Dairesinin tanımlanması için gerekli çalışmaların tamamlanması konusunda Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Müdürlüğü tarafından sorunun giderilmesinin beklenildiği,

e) Kurumda kurs faaliyetlerinin pandemi nedeniyle 01.01.2022 tarihine kadar ertelendiği, ancak aynı koşullar içerisinde bulunan hükümlülerin eğitim iyileştirme ve iş yurdu faaliyetlerinin yaptırılmasına devam edildiği,

f) Teknik bazı sorunlardan ötürü TRT 2'nin TV kanal listesine yüklenemediği, bu sorunlar giderildikten sonra TRT 2 ve pek çok kanalın da listeye ekleneceği,

g) 5275 sayılı Kanun'un 2'nci ve 3'üncü maddelerinde yer alan amir hükümler uyarınca, ceza infaz kurumlarında hiçbir hükümlüye ayrımcılık, kötü muamele ve keyfi uygulama yapılmasının söz konusu olmadığı, görevli personel ile hükümlü ve tutuklu arasındaki ilişkinin ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştiği belirtilmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüş 3654 sayılı ve 26.08.2021 tarihli yazımız ile başvurana iletilmiştir.

7. 27.09.2021 tarihli ve 3600 kurum sayılı ile kayda alınan yazı ile başvuran görüşünü sunmuştur. Söz konusu görüşte özetle:

a) Kurumuza yaptığı başvurudan sonra bazı hususlarda gelişmeler olduğu, buna karşın insan haklarıyla ve eşitlik ilkesiyle bağdaşmayacak yeni uygulamaların hayata geçirildiği,

b) Yeni yönetimin göreve başlamasıyla koşullarda aramaların orantısız ve sık sık yapılmaya başlandığı, aramaların gereğinden fazla sayıda personel ile yapıldığı,

c) Koğuşun toplam yüzölçümünün avlu dahil 274,12 metrekare olduğu, koğuşta her bir odanın yüzölçümünün 12,45 metrekare olduğu,

d) Covid-19 pandemisinden önceki dönemde açık görüş, kapalı görüş ve telefon görüşlerinin çocuklarının okul saatleri ile çakıştığı için çocukları ile görüşmediği, pandeminin başlamasından sonraki süreçte de bu mağduriyetinin devam etmekte olduğu,

e) Ortak alanda diğer mahpusların genellikle maç izlediği, yemek yediği, çay içip sohbet ettiği, bu ortamda edebi eserlerine yeterince zaman ayırmasının mümkün olmadığı,

f) Maltepe'de bulunan ceza infaz kurumlarında belli bir terör örgütü koğuşu olup olmadığı hususunda bilgilendirilmediği için nakil talebinde bulunamadığı, Kurumumuza yapmış olduğu başvurudan sonra TV kanal listesine TRT 2 ve TRT World kanallarının eklendiği, açık saha kullanımı, koğuşta fotoğraf çekilmesi hususlarında gelişmeler yaşandığı,

g) Ceza infaz kurumu tarafından sunulan atölye faaliyetlerinin kültür seviyesine uygun olmadığı, İdarenin

cevabi dilekçesinde belirttiği gibi atölye malzemelerinin kantin yoluyla temin edilmediği,

h) Kurumda bulunan yatakların yeni yataklarla değiştirilmediği, eski yatakların kullanıldığı, İdare tarafından ikinci nevresim takımına izin verilmemesinin mevzuata aykırı olduğu, ek yastık talebinin karşılanmamasının hakkaniyetli olmadığı,

i) Saç tıraşı için berber hizmetinin Kurumda bulunmadığı, koğuş kapısında yerden 90 cm yükseklikte bulunan bölümden iletişimin sağlanmakta olduğu, infaz ve koruma memurlarının saygısızca davranışlar sergilediği, iddia edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesine göre: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

9.20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

10. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

11. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme)'nin; "*İnsan haklarına saygı yükümlülüğü*" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir; "*Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.*" Sözleşme'nin 3'üncü maddesi şöyledir; "*Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.*"

12. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı'na (Avrupa Cezaevi Kuralları) Ek "*Temel İlkeler*" alt başlıklı 1'inci maddesi şöyledir; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan herkese insan haklarına saygı gösterilerek davranılır.*"

13. Avrupa Cezaevi Kurallarının "*Temel İlkeler*" alt başlıklı 3'üncü maddesine göre; "*Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları muhatap Kurum İdaresinin yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

15. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2. Genel Rapor, Hapsedilme, para.44.*).

16. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para.95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28.10.1998, para.93.*).

17. Başvuran, bulunduğu koğuştta 2 tuvalet ve 2 banyo bulunduğunu, kişi başına düşen alanın yetersiz olduğunu iddia etmektedir. Buna karşın Silivri 3 No.lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen cevabi yazıda; koğuştun giriş katında bulunan 40 metrekarelik bir alanın bulunduğu, ortak havalandırma bahçesinin 65 metrekare, alt kat ortak yaşam alanının 72,21 metrekare, üst kat ortak yaşam alanının 28,70 metrekare, merdivenin 7,39 metrekare, her bir tuvaletin 1,09 metrekare, her bir banyonun 0,80 metrekare, ortak kullanılan lavabonun 5,46 metrekare ve mutfagın ise 3,46 metrekare olduğu belirtilmiştir.

18. Ceza infaz kurumlarında veya ceza infaz kurumlarının belirli bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, kendi içinde insanlık dışı muameleye veya fiziksel açıdan aşağılayıcı bir duruma sebebiyet verebilir (*Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK), 2. Genel Rapor, [CPT/Inf (92) 3], para.46.*). Koğuştların aşırı kalabalıklaşması, yaşam alanlarının daralması mahremiyet eksikliği, mevcut personel ve tesisleri aşan talep nedeniyle koğuşt dışı faaliyetlerin azalması gibi durumlar ceza infaz kurumlarında düzenin bozulmasına sebebiyet verebilmektedir (*AİÖK, 7. Genel Rapor, [CPT/Inf (97) 10], para.13.*). AİÖK, muhtelif durumlarda aşırı kalabalıklaşmanın olumsuz etkilerinin insanlık dışı ve aşağılayıcı tutulma koşullarıyla sonuçlanabildiği sonucuna varmaktadır.

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), AİÖK standartlarına paralel biçimde, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kişi başına 4 metrekareyi standart olarak kabul etmektedir. Bununla beraber AİHM, kişi başına üç metrekareden daha az alan düşmesi durumunda aşırı kalabalığın kötü muamele teşkil edebilecek düzeyde kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir (*AİHM, Ananyev ve Diğerleri v Rusya, B.No: 42525/07, 60800/08, K.T: 10.01.2012, para.145.*). Genel anlamda AİHM'in kişisel alan eksikliği hususunda karar verirken dikkate aldığı kriterler şöyledir: her mahpusun koğuştta ayrı bir uyku yeri olmalı, mahpusun emrinde en az üç metrekare alan bulunmalı ve koğuştun genel yüzeyi mahpusların mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin verecek şekilde olmalıdır (*AİHM, Ananyev ve Diğerleri v Rusya, B.No: 42525/07, 60800/08, K.T: 10.01.2012, para.148.*). Mahkeme kişi başına 3 ila 4 metrekare düştüğü durumlarda dahi havalandırma ve aydınlatma eksikliğinin olduğu bazı vakalarda 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir (*AİHM, Ananyev ve Diğerleri v Rusya, B.No: 42525/07, 60800/08, K.T: 10.01.2012, para.149.*).

20. Somut olayda, muhatap Kurumdan gelen yazılı görüş doğrultusunda; başvuranın bulunduğu koğuştun kullandığı havalandırma bahçesi ve giriş katında bulunan alanlar toplandığında 200 metrekareyi aşan bir ortak kullanım alanı olduğu görülmektedir. Başvuran, başvuru dilekçesinde koğuştun mevcudunun 33-39 kişi arasında değişebildiğini ifade etmiştir. Koğuştun en kalabalık olduğu dönemde dahi kişi başına düşen alan 5 metrekareyi aşmaktadır. Başvuran ayrıca mobilyalar veya diğer eşyalar yüzünden alanın daraldığına ilişkin bir iddia ileri sürmemiştir. Tüm bu bulgular göz önünde tutulduğunda başvuranın bulunduğu koğuştun mevcudunun kötü muamele oluşturacak düzeyde bir kalabalıklaşmaya sebep oluşturmadığı değerlendirilmektedir.

21. Başvuran, çocuklarının hafta içi gün boyu örgün eğitime devam etmelerinden dolayı ve kendisinin de yalnızca hafta içi açık, kapalı görüş ve telefon görüşlerinden faydalanabilmesinden ötürü çocukları ile görüşemediğini belirtmiştir. Bu hususta Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in "Temel ilkeler" başlıklı 5'inci maddesine 14.09.2021 tarihli ve 31598 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik ile eklenen (p) bendi şu şekildedir: "Örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören çocuğu bulunan hükümlü ve tutukluların ziyaretleri, personel durumu, kurum güvenliği ve kapasitesi göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu kararıyla hafta sonu da yaptırılabilir." Böylece başvuranın bu yöndeki sorununa ilişkin olarak yapılan mevzuat değişikliği ile çözüm sağlanmış olup bu iddianın değerlendirilmesine gerek kalmamıştır.

22. Başvuran, ailesi İstanbul Anadolu Yakasında ikamet ettiği için bu bölgede belli bir terör örgütü koğuşt bulunan bir ceza infaz kurumuna naklini talep etmiştir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında; CTE'nin 26.02.2021 tarihli ve ... sayılı yazısında 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde belirtilenler ile 3713 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarından barındırılan hükümlü, hükümsüzlü ve tutukluların nakil taleplerinin alınıp alınmayacağına pandeminin seyrine göre değerlendirileceğinin bildirildiği, bu doğrultuda 1-10 Eylül 2021 tarihleri arasında bir defaya mahsus olmak üzere nakil taleplerinin alındığı ancak bu dönemde başvuranın bir nakil talebinin bulunmadığı belirtilmiş olup kendilerinin de İstanbul Anadolu Yakasında belli bir terör örgütü koğuşt bulunup bulunmadığı konusunda bilgilerinin olmadığı ifade edilmiştir. Başvuran, yazılı görüşünde CTE'ye konuya ilişkin dilekçe gönderdiğini ancak kendisine bir dönüş yapılmadığını ve bu nedenle belirtilen tarihte nakil talebinde bulunamadığını belirtmiştir.

23. AİHM, tutulma koşullarının zorluklarını kabul etmekte ve ceza infaz kurumlarındaki kısıtlayıcı uygulamaların mahpusların istedikleri delillere istedikleri her an erişimlerinde zorluk yaşatabileceğini kabul etmektedir. Bunun yanında mahpuslar iddia ettikleri olayları ayrıntılı biçimde açıklayabilmeli ve belirli durumlarda bir kısım delil sunabilmelidirler (*AİHM, Mursic v Hrvattistan, B.No: 7334/13, 20.10.2016, para.127.*).

24. Bu bağlamda başvuran, nakil talebi için Anadolu Yakasında belli bir terör örgütü koğuşu bulunup bulunmadığını öğrenme amacıyla CTE'ye yazdığını iddia ettiği dilekçenin bir suretini veya dilekçesinin çıkış sayısını belirtmesinin gerektiği değerlendirilmektedir. Hal böyle olmakla birlikte başvuran tarafından anılan dilekçesinin varlığını teyit edici somut herhangi bir bilgi ve belge sunulmamıştır. AİHM, bir iddianın kanıtlanması hususunda yeterli ölçüde sağlam, kesin ve aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelere bir arada bulunmasını aramıştır (*AİHM, İrlanda v Birleşik Krallık, B.No: 5310/71, K.T: 20.03.2018, para.161.*).

25. Başvuran bir diğer iddiasında ise Kurumda bulunan savunma odasında Ulusal Yargı Ağı Platformu (UYAP) uygulamasında Yargıtay 16. Ceza Dairesinin tanımlı olmaması sebebi ile savunma hakkını gerektiği gibi kullanamadığını iddia etmektedir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında; UYAP mevzuat programının Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından yazıldığı ve Kurumlarının bu hususta bir tasarruf yetkilerinin olmadığı, konu hakkında 25.12.2018 tarihinde bidb.mevzuat@adalet.gov.tr adresine mail atıldığı ancak geri dönüş yapılmadığı belirtilmiştir. CTE'den gelen cevabi yazıda da bu konuda Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından sorunun giderilmesinin beklendiği belirtilmiştir. Başvuranın iddialarına ilişkin muhatap kurum Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü olup, söz konusu iddia tutulma koşullarına bağlı bir durum değildir. Bu sebeple bu konuda muhatap Ceza İnfaz Kurumu hakkında kötü muameleye ilişkin bir incelemenin yapılamayacağı değerlendirilmektedir.

26. Başvuran, Covid-19 sebebiyle spor aktivitelerinden faydalandırılmadığını iddia etmiş ve TV kanal listesine TRT 2 gibi kültürel ve sanatsal içeriklerin fazla olduğu kanalların konulmasını talep etmiştir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında; CTE'nin E-69421317-601.99-689/79786 sayılı yazısına istinaden eğitim öğretim psiko-sosyal yardım çalışmaları sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin başlatılmasına ilişkin yazıya istinaden aşamalı olarak spor faaliyetlerinin Eylül ayı ile başlanmasına karar verildiği, Kurumdaki kapalı spor salonunun ise taban yenilenmesinin yapılmasından ötürü kullanılmadığı ifade edilmiştir. Başvuran yazılı görüşünde ise konuya ilişkin olarak; Kurumumuza yapılan başvurunun akabinde sportif faaliyetlerin hayata geçirildiğini ve spor alanlarının kullanıma açıldığını belirtmiştir.

27. Başvuranın TV kanal listesine eklenmesini talep ettiği kanallara ilişkin olarak muhatap Kurumun cevabi yazısında; TV sisteminin kalitesinin artırılması için gerekli çalışmaların yapılacağı belirtilmiş olup hali hazırda TV kanal listesinde 27 kanalın bulunduğu ifade edilmiştir. Başvuranın yazılı görüşünde; Kurumumuza yapılan başvurunun akabinde TRT 2 ve TRT World kanallarının kanal listesine eklendiği belirtilmiştir. Başvuran ile yapılan SEGBİS görüşmesinde muhatap Kurumun yönetiminin değişmesi ile bu olumlu gelişmelerin hayata geçirildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda yeni yönetimle beraber başvuranın sportif faaliyetler konusunda ve TV kanal listesine eklenmesini talep ettiği kanallara ilişkin talepleri olumlu karşılık bulduğu için sorun giderilmiştir.

28. Başvuranın bir diğer iddiası ise Kurumdaki atölye ve kurs imkânlarından kendisine yönelik belli bir terör örgütü suçlamasından ötürü yararlandırılmadığıdır. Muhatap Kurumun cevabi yazısında bu iddiaya ilişkin olarak; Kurumda sağ terör suçuna mensup olan mahpusların eğitim çerçevesinde Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma ve Elif Ba kursları aldıkları, atölye malzemelerinin ise güvenlik zafiyeti yaşanmaması için kantin birimi tarafından sınırlı sayıda odalarında kullanmaları amacıyla verildiği ifade edilmiştir. CTE'nin cevabi yazısında bu iddiaya ilişkin olarak; Kurumda ortak etkinliklerin, Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 45/1 No.lu Genelge'nin "*Ortak Etkinlikler*" başlıklı 3'üncü bölümünün ilgili maddeleri uyarınca yaptırıldığı, Covid-19 salgını sebebiyle atölye ve kurs faaliyetlerine 01.01.2022 tarihine kadar ara verildiği, ilerleyen süreçte diğer koğuşlardaki mahpuslarla birlikte yürütülen faaliyetlerin kademeli olarak başlatılacağı belirtilmiştir.

29. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "*El işi faaliyetleri*" başlıklı 14'üncü maddesine göre ceza infaz kurumlarının güvenliğini bozmamak kaydı ile bu faaliyetlerin koğuş, oda ve eklentilerinde yapılabileceği düzenlenmiştir. Aynı maddede tehlike arz edebilecek bazı malzemelerin koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurulamayacağı belirtilmiştir. Covid-19'un tüm dünya genelindeki gidişatı göz önünde bulundurulduğunda mahpusların birbirleri ile olan temaslarının mümkün mertebe en aza

indirilmesi ve bu hususta İdarece gerekli önlemlerin alınması elzemdir. Bu çerçevede CTE'nin kararına istinaden 01.01.2022 tarihine dek atölye ve kurs faaliyetlerinin ertelendiği durumda gerekli malzemelerin mahpusların koşuşuna verilerek bu faaliyetlerin sürdürülmesinin kötü muamele oluşturduğu söylenemeyecektir. Muhatap Kurum cevabi yazısında ayrıca güvenlik unsurunu da öne çıkarmıştır. Şöyle ki; terör suçlamalarından ötürü kurumda bulunan mahpusların atölyede bulunan malzemelere yakın olması durumunda oluşabilecek tehlikeye karşı ceza infaz kurumunun tedbir alma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda farklı koşuşlardan terör suçlamasından dolayı bulunan mahpusların bir araya gelmemesi ve atölyede bulunabilecek malzemeler ile kendilerine veya başkalarına verebilecekleri zarar da göz önünde bulundurulduğunda muhatap Kurum tarafından belirli atölye malzemelerinin mahpuslara koşuşlarında verilmesinin kötü muamele teşkil etmeyeceği ve makul bir tedbir olduğu değerlendirilmektedir.

30. Başvuran bir diğer iddiasında ise ücretini kendisi karşılayarak yeni bir yatak almak istediğini, Kurum İdaresi tarafından buna izin verilmediğini, yedek nevresim takımı verilmesinin yasaklandığını, uyku apnesi hastalığından ötürü talep ettiği ikinci yastığın kendisine verilmediğini iddia etmiştir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında; Kurumda bulunan yatakların belirli aralıklarla değiştirildiği, ücreti mahpus tarafından karşılanmak üzere Kurum dışından yatak alımı yapılamadığı, nevresim takımlarının ise ihtiyaç doğrultusunda değiştirildiği, kişinin sağlık dosyası incelendiğinde uyku apnesi hastalığına ilişkin herhangi bir rapor kaydının bulunmadığı ifade edilmiştir.

31. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar" başlıklı 15'inci maddesinin dördüncü fıkrasında; "*Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurabilir.*" düzenlemesine yer verilmiştir.

32. Başvuran, uyku apnesi hastalığına istinaden ikinci yastık talebinde bulunmaktadır. Muhatap Kurumdan gönderilen başvuran hakkındaki sağlık belgelerinde bahsedilen hastalığı teyit eden bir belge bulunmamaktadır. Başvuran, konuya ilişkin olarak yazılı görüşünde uzun zaman önce bir hastaneden hastalığına ilişkin raporu aldığını ve geçen süre zarfından ötürü raporunu sunmadığını belirtmiştir. Bu durumda muhatap Kurumun sağlık raporu olmadan ilgili mevzuata uygun olmadığı gerekçesiyle ikinci yastık vermemesinin kötü muamele oluşturmadığı değerlendirilmektedir. Muhatap Kurum yatakların düzenli olarak ve talep olması durumunda değiştirilmekte olduğunu, Kurumun çamaşırhanesinde mahpusların çamaşırlarının ücret karşılığında yıkanabildiği ve mahpusların kendi odasında da nevresim takımlarını yıkayabildikleri ifade edilmiştir.

33. Başvuran, ücreti karşılığında berber hizmetinin Kurumda sağlanmasını talep etmiştir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında ise koşuşlarda tıraş ihtiyacı hasıl olduğunda mahpuslara tıraş makinalarının verilerek karşılanmaya çalışıldığı belirtmektedir. Kurumda bir berberin olması ve ücret karşılığında mahpusların bir berber tarafından tıraş edilmesi daha ideal, istenilen bir durum olmasına karşın Covid-19'un seyri göz önünde bulundurulduğunda tüm mahpuslara hizmet veren bir berberin olması son derece riskli bir durum meydana getirecektir. Bu çerçevede tıraş makinası ile bu hizmetin sağlanmasının kötü muamele teşkil edecek bir eylem olmadığı değerlendirilmektedir.

34. Başvuran, Kanun metinlerinin mevzuata göre kitap kotasına dahil edilmemesi gerekirken kotaya dahil edildiği ve bu nedenle kitap kotasının işlevsizleştiğini ileri sürmüştür. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "*Sürelili veya süresiz yayınlar ile kitaplar*" başlıklı 8'inci maddesi şu şekilde düzenlenmiştir: "*(1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelili ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. (2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz. (3) Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.*" Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinin "*Kuruma alınacak yayınların belirlenmesi*" başlıklı 8'inci maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir: "*(1) Satın alınacak sürelili ve süresiz yayınların türleri ve sayıları, hükümlü ve tutukluların talepleri de değerlendirilmek suretiyle kütüphaneci veya öğretmenlerin teklifi, eğitim kurulumun onayı ile belirlenir. (2) Bağış yoluyla temin edilen yayınlar eğitim kurulu onayıyla*

kuruma kabul edilir.” Muhatap Kurumun cevabi yazısında konuya ilişkin olarak bu hususta mevzuata uygun olarak hareket edilmekte olduğu belirtilmiştir. Kurumumuz tarafından 2021 yılının Ekim ayında Silivri 3 No.lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumuna yapılan ziyarette kitap kotası hakkında herhangi bir şikayet ziyaret heyetine ulaşmamıştır. Kitaplardan yararlanma hususunda mahpuslar bir sorun olmadığını iletmişlerdir. Ziyarete edinilen izlenim ve gözlemler sonucunda kitapların mahpuslara verilmesi noktasında kötü muamele teşkil eden bir husus olmadığı sonucuna varılmıştır.

35. Başvuran, koğuşun ana giriş kapısında, yerden 90 cm yükseklikteki boşluktan ekmek, yemek, sebze-meyve, elbise ve gazetelerin verilmekte olduğunu ve görevli infaz ve koruma memurları ile buradan iletişim kurduklarını iddia etmiştir. Muhatap Kurumun cevabi yazısında konuya ilişkin olarak mahpusların İdare ile ilgili taleplerini dilekçeler yoluyla ilettikleri, görüşmelerin infaz koruma memurları nezaretinde nöbetçi müdürlük odasında yüz yüze gerçekleştiği ifade edilmiştir. Koğuşun ana giriş kapısında bulunan bölmenin asıl olarak çeşitli malzemelerin alışverişinde kullanıldığı başvuranın dilekçesinden, yazılı görüşünden ve muhatap Kurumun cevabi yazısından anlaşılmaktadır. Yani kısa süreli, anlık durumlar için bu bölme kullanılmakta, görüşme yapılmak istenildiğinde ise başka bir odaya geçildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda kısa süreli, günlük alışverişler için yerden 90 cm yükseklikteki bu bölmeye eğilmenin kötü muamele teşkil edecek düzeyde bir eylem olmadığı değerlendirilmektedir.

36. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki mevcut iddialar kapsamında kötü muameleyle varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ OLMADIĞINA,

2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 01.06.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye